

КОНЦЕПЦІЯ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПДАТУ

Виховна робота, що здійснюється у Подільському державному аграрно-технічному університеті базується на положеннях: Основного закону (1996р) та законів України „Про вищу освіту” (2002р), „Положенні про державний вищий навчальний заклад” (1996р), ”Національної доктрини розвитку освіти України в XXI столітті” (2001р), „Національної програми патріотичного виховання громадян, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства” (1999р), „Про студентське самоврядування у вищих навчальних закладах”, Статуту Подільського державного аграрно-технічного університету та інших документах.

Формування національної інтелігенції, сприяння збагаченню й оновленню інтелектуального фонду нації, виховання її духовної еліти- завдання, що стоїть перед вищими навчальними закладами на одному рівні з підготовкою висококваліфікованих фахівців. Досягнення мети виховання можливе лише за умови комплексного підходу і залучення до цієї роботи всього професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів, адміністрації, органів студентського самоврядування та громадських об’єднань студентської молоді.

У зв’язку з цим виникла потреба у переосмисленні усієї системи виховання у Подільському державному аграрно-технічному університеті.

Вихідні позиції виховання у ВНЗ наступні:

1. Виховання є серцевиною освітнього процесу, основним завданням в умовах XXI століття.
2. ВНЗ розглядається як центр організації виховання і створення відповідного середовища для цього процесу.
3. Виховання спрямовується на створення умов для професійного становлення особистості, її творчого, наукового, фізичного розвитку.
4. Студенти університету є не тільки суб’єктом виховання, вони виступають також і як його активні учасники.
5. Серцевиною демократичного виховання є органи студентського самоврядування, що розглядається як школа формування майбутнього

лідера, фахівця-аграрника.

Є очевидним, що від рівня освіченості, розвитку й вихованості сучасної молоді залежатиме науково-технічний, духовний прогрес Української держави, її роль і місце у європейському та світовому співтовариствах. Все це актуалізує проблему національного виховання, яке покликане відроджувати і формувати національні духовні цінності, культуру спеціаліста.

1. Мета виховної роботи

Для кожної професійної категорії студентів необхідно враховувати певну специфіку мети виховання. Разом із тим існує загальний стратегічний підхід до мети виховання, який повинен бути орієнтований на реалізацію національних умов.

Метою виховання студентів у Подільському державному аграрно-технічному університеті є: формування особистості громадянина України з національною свідомістю, характером, світоглядом та ідеалами на традиціях культури, духовності рідного народу, досягнення високої культури міжнаціональних взаємин, формування у молоді фізичної досконалості, розумової, моральної, художньо-естетичної, правової, політичної, трудової, екологічної культури.

Основою виховання є:

1. виховання високоморальної, духовно розвиненої і фізично здорової особи – громадянина України, здібної до професійної діяльності і відповідальності за доручену справу;
2. формування навиків творчого ставлення до будь-якого виду діяльності;
3. виховання правової культури: поваги до Конституції, законодавства України, державної символіки, знання та дотримання законів;
4. формування загальнолюдських і етичних цінностей;
5. забезпечення умов для самореалізації студентської молоді відповідно до її здібностей, суспільних та власних інтересів;
6. психологічна підготовка студентської молоді до праці;

7. формування нової зміни інтелігентних, високоосвічених спеціалістів-аграрників;

8. формування почуття господаря й господарської відповідальності, підприємливості та ініціативи, підготовка молоді до життя в умовах ринкової економіки;

9. забезпечення повноцінного розвитку студентської молоді, охорона і зміцнення її фізичного, психічного та духовного здоров'я;

10. спонукання студентів до активної протидії проявам аморальності, правопорушенням, бездуховності, антигромадській діяльності;

11. стимулювання процесу самопізнання особою своєї суті, прагнення до індивідуального стилю життя і поведінки, особистої стратегії життєдіяльності;

12. максимальне оволодіння студентами матеріальними і культурними цінностями, науковими і технічними досягненнями, накопиченими людством і українською культурою.

Основна складова в структурі мети виховання покликана забезпечити самореалізацію, самоствердження, самоздійснення і самовиховання. Суспільно-громадська складова мети виховання покликана реалізувати процес адаптації, соціалізації особи, її формування і виховання.

2. Завдання виховної роботи

Основне завдання вищої школи – забезпечення якості підготовки фахівців в умовах дії ринкових механізмів, ускладнення основних структур суспільного життя, які неможливо вирішити без ефективної виховної роботи із студентами, без самостійного розвитку студентами здібностей, без соціальної самореалізації особи як фахівця, що має вищу освіту. Виховна робота зі студентами припускає також сприяння процесу виявлення і розвитку здібностей студентів, а також громадянського становлення, пов'язаного з визначенням місця в системі суспільних зв'язків і виробленням активної позиції з основних проблем суспільного життя.

Таким чином, діяльність вузу з урахуванням його специфіки, умов, ресурсів,

методів, форм і засобів повинна сприяти виховному процесу. До завдань вузу належать:

1. цілеспрямована координація навчальної та позанавчальної діяльності студентів;
2. стимулювання пізнавальної активності майбутніх фахівців, вироблення у них індивідуального способу життя, поведінки й професійної діяльності;
3. залучення до загальнолюдських норм моралі, національним традиціям, кодексу професійної честі і моральним цінностям, розвиток навиків адекватної самооцінки, оцінки результатів своєї діяльності;
4. виховання потреби студентів у самовдосконаленні, в освоєнні художніх і наукових досягнень загальнолюдської і національної культури;
5. виховання потреби в здоровому способі життя, зміцненні духовного і фізичного здоров'я;
6. вдосконалення виховної сфери вузу, створення оптимальної моделі її розвитку та реальне забезпечення системи виховання майбутніх фахівців;
7. вдосконалення організації студентського самоврядування;
8. розробка комплексної програми соціальної підтримки студентів, співробітників і викладачів;
9. збереження цілісності навчально-виховного процесу, посилення гуманістичної спрямованості усіх навчальних курсів, подолання пасивності студентів на заняттях і в суспільній роботі.

Рішення поставлених завдань націлює на виконання наступних умов:

1. проведення науково-обґрунтованої управлінської й організаційної діяльності зі створення інфраструктури виховної роботи;
2. створення ефективної системи виховання, моніторинг та розробка методів, що забезпечують формування і розвиток необхідних якостей особи;
3. створення механізмів, що забезпечують функціонування цілісної

системи виховної роботи на факультетах/інститутах.

3. Методи виховної роботи

Метод виховання – це сукупність засобів і прийомів педагогічної дії на студентів з метою формування у них високих моральних і професійних якостей.

Виховання – це переконання, дія на свідомість людей у відповідному напрямі. Метод переконання забезпечує, в першу чергу, формування у студентів свідомості і переконаності. Переконана людина – це втілення єдності ідеї, відчуттів і волі. Для нього характерні стійкі принципи, навички і звички поведінки.

За своєю психологічною структурою переконання – це знання, що злилися з емоційною сферою і насичені вольовими устремліннями. Саме злиття пізнавальної діяльності студента з його відчуттями і волею призводить до того, що впроваджені ідеї внутрішньо сприймаються студентами, стають сильним спонукачем, ідейним мотивом їх дій. Вони починають визначати всю поведінку людини.

Чільне місце у виховному процесі молоді відіграють вищі навчальні заклади – які є тими центральними установами суспільного прогресу, де сам вуз стає прикладом для студентів, втіленням моральних цінностей та засад поведінки, які пропагує.

Найпростішою формою морально-етичного виховання є приклад, який викладач подає студентам, тобто він є наставником, вихователем для молоді в світі духовності. Це часто бентежить тих викладачів, які вважають своїм основним завданням передачу знань і не звикли бути зразковим носієм морально-етичних чеснот.

Закордоном, у вищій школі, цей обов'язок бере на себе психолог, однак це не звільняє конкретного викладача від участі у вихованні студента.

Приклад наставника виступає в процесі виховання як важливий метод, що надає велику дію на свідомість, відчуття і волю студентів.

Позитивний приклад володіє великою наочністю і переконливістю. Він викликає потребу до наслідування, впливає на зростання свідомості, формування

необхідних відчуттів і вольових якостей, правильних звичок поведінки. Виховна дія позитивного прикладу ґрунтується на психологічній схильності людей до свідомого наслідування.

Для успішної реалізації можливостей виховання на позитивному прикладі необхідні певні умови:

по-перше, позитивний приклад набуває сили виховного впливу в тому випадку, якщо він органічно пов'язаний із високими якостями особи наставника і виявляється не від випадку до випадку, а постійно;

по-друге, вплив позитивного прикладу тим сильніше, чим глибше студенти усвідомлюють його суспільну цінність, тим він ближчий і доступніший студентам;

по-третє, наставник повинен бути прикладом для студентів рішуче у всьому, від самого елементарного – зовнішнього вигляду і до високих етичних якостей.

Таким чином, вказаний метод виховання включає систему дій на свідомість, відчуття і волю студентів особистим прикладом наставника, а також іншими видами позитивного прикладу, які є зразками для наслідування. Цим самим позитивний приклад підсилює метод переконання, додає йому велику дієвість.

Заохочення позитивно впливає не тільки на того, хто його заслужив, але і на весь колектив. Студенти прагнуть сприйняти хороше, наслідувати приклад, досягти таких же успіхів.

Заохочення – ефективний засіб виховання, але використовувати його варто уміло й вдумливо. Дія заохочень багато в чому залежить від того, наскільки наставники дотримують педагогічні вимоги застосування методу.

Перш за все, заохочення повинне бути обґрунтованим і доцільним. Це означає, що заохочення відіграє позитивну виховну роль у тому випадку, коли студент усвідомлює, що він дійсно його заслужив за успіхи в навчанні і активній суспільній діяльності. Ніщо так негативно не діє на студентів, як невинуватене заохочення, переоцінка заслуг. Незаслужене заохочення знецінює його психологічна дія, підриває авторитет вихователя, виробляє такі негативні якості як лінощі, честолюбство, нечесність.

Потрібно вміло поєднувати моральні і матеріальні види заохочень.

Захоплення ж такими заохоченнями, як нагородження цінним подарунком, грошовою премією, знижує значення інших видів заохочення.

У виховному процесі застосовується система взаємозв'язаних методів, тому кожний із них, використаний у поєднанні з іншими, може розглядатися лише як частина цієї єдиної системи.

Зміст і методи виховання обумовлюються, перш за все, характером суспільних відносин, тими цілями, які висуваються перед вихованням.

Методи нерозривно пов'язані з принципами виховання. Принципи обумовлюють методи виховання. Не можна, проте, вважати, що цей зв'язок носить однозначний характер; кожному їх принципів відповідає певний метод виховання. Зв'язок цей складніший і багатогранніший. З одного боку, у кожному методі застосовуються ті або інші прийоми, засоби дії і одночасно реалізуються, більшою чи меншою мірою, вимоги ряду принципів виховання. З іншої – реалізація того або іншого принципу виховання припускає використання сукупності різних методів.

Різноманіття умов, в яких здійснюється формування особи студента і його якостей, вимагають умілого застосування різних методів. У вихованні особливо недопустимі шаблон, трафарет, якийсь єдиний рецепт. Далеко не завжди метод, вдало застосований в одному випадку, може дати позитивний результат в іншому, аналогічному випадку. У одній ситуації той або інший метод може мати успіх, а в іншій – не принесе позитивних результатів. Крім того, конкретні успіхи у виховній роботі не можна віднести до одного з будь-якого методу. Потрібно враховувати сукупність усіх використаних методів, прийомів дії.

Творче застосування системи методів виховання студентів опирається на глибокі знання суті та значення кожного з них і дає можливість наставникам успішно вирішувати задачі виховної роботи.

4. Основні напрями виховної роботи:

1. створення і організація роботи творчих, спортивних, наукових колективів, об'єднань студентів, аспірантів і викладачів за інтересами;
2. проведення культурно-масових, фізкультурно-спортивних,

науково-просвітницьких заходів, організація дозвілля студентів;

3. пропаганда фізичної культури і здорового способу життя;
4. організація роботи з профілактики правопорушень, наркоманії, віл-інфекції, алкоголізму і куріння серед студентів;
5. організація громадського і патріотичного виховання студентів;
6. виховання в студентській молоді екологічної культури;
7. сприяння роботі студентських суспільних об'єднань, організацій і клубів;
8. інформаційне забезпечення студентів, підтримка і розвиток студентських засобів масової інформації;
9. проведення заходів щодо зміцнення і підтримки молоді сім'ї;
10. збереження, розвиток і примноження традицій університету.

Виховна робота зі студентами Подільського державного аграрно-технічного університету проводиться за такими **напрямами**:

Інтелектуальне виховання, яке реалізується в ході навчального процесу, а також через проведення різноманітних студентських науково-практичних конференцій, семінарів. При кафедрах університету діють різноманітні наукові гуртки, секції, де бажаючі мають змогу реалізувати свої наукові інтереси і поглибити свій професійний рівень.

Моральне виховання - розвиток високої культури між особистих взаємин, формування гуманістичного світогляду, гуманного ставлення до людини, природи, переконань, що проявляються в дотриманні визначених норм поведінки в усіх сферах життєдіяльності. Моральне виховання здійснюється через проведення лекційних курсів, поза аудиторної роботи, діяльності усіх викладачів університету, тощо.

Громадянське виховання передбачає формування у майбутніх фахівців-аграрників громадянської самосвідомості, що ґрунтується, на вірі у майбутнє своєї держави, на прихильності до державних інтересів, на почутті громадянської

гідності, шанобливого ставлення до української мови, культури, традицій, звичаїв, духовних надбань українського народу.

Політичне виховання спрямоване на формування у студентської молоді політичної культури, що включає розвиток уявлення про механізм політичного процесу, способи досягнення політичної мети, знайомство із політичною діяльністю держави. Воно здійснюється як під час навчального процесу так і через поза аудиторну діяльність.

Правове виховання спрямоване на виховання правової культури студентської молоді та поваги прав і свобод людини і громадянина, розширення знань застосування на практиці законів держави. Воно здійснюється як під час навчального процесу так і через поза аудиторну діяльність.

Трудове виховання передбачає формування творчої активної, працелюбної особистості, яка володіє професійною майстерністю, розвиненими діловими якостями, відчуттями відповідальності, готовності до життєдіяльності в умовах ринкових відносин. Трудове виховання пов'язане з навчальною діяльністю, з участю в роботі наукових гуртків, конференцій, із вивченням додаткових навчальних курсів, участю у конкурсах студентських наукових робіт,

Екологічне виховання спрямоване на формування екологічної культури особистості, що регулює взаємовідносини людини та природи і орієнтує людину на збереження та відновлення природи як середовище проживання всього живого. Здійснюється екологічне виховання через

лекційні курси екологічної спрямованості та через виділення екологічного компонента у більшості навчальних дисциплін, а також через роботу студентського наукового клубу, гуртків, екскурсій, турпоїздки, походи, проведення природоохоронних заходів.

Фізичне виховання - розвиток у студентів потреби здорового способу життя як невід'ємного елемента загальної культури особистості, протидія факторам, що негативно впливають на здоров'я колективу, вироблення вмінь самостійного використання методів і форм фізичної культури в трудовій діяльності та під час відпочинку. Фізичне виховання реалізується в процесі всієї

життєдіяльності університету: на заняттях з фізкультури, у роботі спеціальних медичних груп та груп лікувальної фізкультури, у роботі спортивних секцій, клубів, у проведенні спортивних змагань, турнірів, зустрічей, турпоходів тощо.

Естетичне виховання передбачає розвиток естетичних почуттів, смаків, поглядів, формування естетичного ставлення до дійсності, творчої активності студентської молоді. Воно здійснюється через лекційні курси, що містять естетичні витoki, а також у процесі роботи гуртків, клубів за інтересами, студій, участі студентів у художній самодіяльності, відвідуванні театрів, виставок, музеїв, зустрічей з діячами літератури та мистецтва, а також естетичне оформлення приміщень, чистоту та порядок в університеті.

5. Управління виховним процесом

Структурою виховного відділу в університеті є Рада з виховної роботи. До її складу входять: проректор з виховної роботи, заступник декана з виховної роботи, заступники директора інституту з виховної роботи, голова профкому, Президент студентського самоврядування. Рада здійснює координацію виховної роботи структурних підрозділів університету і громадських організацій, розробляє пропозиції і рекомендації з вдосконалення виховної роботи, готує нормативну і методичну документацію з організації виховної роботи в університеті та ін. Рада

розробляє щорічний план заходів по університету, заслуховує звіти про хід виконання планів роботи на факультетах, інститутах, у групах, у гуртожитках.

Основними завданнями Ради з виховної роботи ПДАТУ є:

1. розробка стратегії і координація діяльності виховної роботи у всіх навчальних структурах;
2. координація діяльності ректорату, адміністрації і громадських організацій у сфері виховної роботи;
3. узагальнення досвіду виховної роботи в університеті, розробка рекомендацій з його впровадження у практику виховання і вдосконалення системи виховної діяльності;
4. розробка і підготовка нормативних документів і методичних

матеріалів із розвитку виховної роботи;

5. організація та проведення моніторингу, соціологічних і соціально-психологічних досліджень із виховної роботи;

6. формування у вузі органів студентського самоврядування і системи самоуправління в навчально-виховному процесі;

7. надання цілеспрямованої допомоги в діяльності громадських студентських об'єднань;

8. організація і проведення культурних, громадських акцій, спортивно-масових заходів;

9. організація та участь в органах студентського самоврядування, сприяння в роботі студентської ради навчального закладу;

10. організація інформаційного забезпечення виховної діяльності;

5. Загальне керівництво виховною роботою в університеті здійснює ректор, а її організація покладається на проректора з педагогічно-виховної роботи, післядипломної освіти та дорадництва.

6. Вчена рада університету щорічно заслуховує звіт проректора з педагогічно-виховної роботи, післядипломної освіти та дорадництва про стан та перспективи виховної роботи серед студентів в університеті.

7. Проректор з педагогічно-виховної роботи, післядипломної освіти та дорадництва університету має такі обов'язки:

1. планує і організовує виховну роботу серед студентів університету;

2. координує виховну роботу факультетів/інститутів, кафедр та підрозділів університету;

3. здійснює контроль за станом виховної роботи зі студентами в університеті;

4. розробляє проекти нормативних документів з питань виховної роботи в університеті;

5. готує до розгляду на засіданні Вченої ради питання про стан, пріоритетні напрями та перспективи виховної роботи в університеті;

6. підзвітний ректорові університету.

8. Декани факультетів, директори інститутів здійснюють виховну роботу і несуть персональну відповідальність за стан виховної роботи у відповідних підрозділах.

Завідувачі кафедр здійснюють виховну роботу і несуть персональну відповідальність за її стан у відповідних підрозділах.

9. Заступники деканів факультетів/заступники директорів інститутів з виховної роботи:

1. здійснюють підбір, закріплення наставників академічних груп факультету/ інституту;

2. проводять із ними методичну роботу з проблем виховання студентів;

3. забезпечують реалізацію плану виховного процесу на факультеті/в інституті, організують і проводять позааудиторну виховну роботу зі студентами;

4. організують факультетські/інститутські культурно-масові заходи;

5. координують виховну діяльність підрозділу, наставників академічних груп, органів студентського самоврядування, громадських організацій університету;

6. організують та проводять виховну роботу в гуртожитках, де проживають студенти факультету/ інституту;

7. залучають до співпраці у вихованні студентів державні установи та громадські організації, культурно-освітні заклади, адміністративні органи, відділи внутрішніх справ, медичні та наркологічні служби, тощо;

8. укладають план виховної роботи факультету/ інституту на навчальний рік і подають для погодження проректору з науково-педагогічної і виховної роботи;

9. звітують про виховну роботу зі студентами на вченій раді факультету/інституту, перед проректором з педагогічно-виховної роботи,

післядипломної освіти та дорадництва, ректором університету і виконують їх доручення з питань виховної роботи;

10. подають проректору з педагогічно-виховної роботи, післядипломної освіти та дорадництва університету звіт про проведену виховну роботу в інституті/на факультеті (щорічно).

10. Вчені ради факультетів/інститутів систематично заслуховують питання про стан та перспективи виховної роботи на факультеті/в інституті, та визначають її зміст на наступний період.

11. Безпосереднє керівництво виховною роботою в студентських академічних групах здійснюють куратори (наставники).